

hoort tot de groote massa van Abraham's kinderen, die voor God verschijnen slechts drie malen per jaar. O ja, het verbond is wel rijk: want hij heeft nu toch weer „één dag in de voorhoven des Heeren“; maar zoolang de schaduwen blijven, zoolang de Messias niet komt, heeft hij, met al die anderen, nog „duizend dagen elders“.

God is wel weer onder Zijn volk komen wonen: dat is de liefelijkheid, die hem jubelen doet. Maar Zijn volk woont nog niet bij God, onder één dak. De tempel is wel woonstede Gods, maar nog niet woonstede der menschen. Ze logeeren in den tempel, dien eenen dag; maar ze wonen elders: duizend dagen.

Zoo vindt hij dan ook in dezen tempel wel blijdschap, maar nog niet verzadiging van vreugde. Want één ding heeft hij van den Heere begerd, en dat blijft hij zoeken: dat hij al de dagen zijns levens mag wonen in het huis des Heeren. Hij prijst slechts welgelukzalig, dien God verkiest en doet naderen, dat hij wone in den tempel. De rust brengt de tempel hem slechts, wanneer hij niet meer spreken kan van duizend dagen elders, omdat het huis Gods ook zijn woonplaats is geworden.

Daarom is hij dan ook jaloersch op de muschen, die in den tempel hun nest bouwen; en op de zwaluwen, die bij het altaar hun jongen grootbrengen. Hebben die vogels geen privilege boven de kinderen van Abraham? Schijnt het niet, alsof het verbond is opgericht met de zwaluwen en hun zaad?¹⁾

Zoo heeft hij den tempel gezien: als woonstede van God en de vogels, maar nog niet der menschen.

En zóó zingt hij dan ook dezen psalm van vreugde over de tempelaanvanen, en tegelijk ook van verlangen naar den tempelafbouw. Hij blijft uitzien naar Hem, die meerder is dan deze tempel. Zoo zingt hij dezen psalm „voor den opperzangmeester“.

Iemand²⁾ heeft erop gewezen, dat vertalingen van het Oude Testament, die reeds vóór de geboorte van Christus verschenen, spreken van een psalm, niet: „voor den opperzangmeester“, maar: „op den bringer van de overwinning“, of: „op het einde“, en dus: „een zegelied“. En hij betoogt dan, dat die vertalers in deze woorden zagen uitgedrukt, dat zulke psalmen den Messias golden, die de „overwinning“ zou brengen van alle oudtestamentisch verlangen; die „het einde“, de vervulling, zou geven van alle schaduw. Zulke psalmen zouden dus profetisch spreken over Christus en Zijn werk; ze zouden vol zijn van verlangen naar den grooten Messiaanschen dag, waarop Abraham's kinderen zouden ingaan in de rust en zouden wegdragen de zegepraal.

Doel er tenslotte minder toe, of dit inderdaad de opvatting van die vertalers was: ook psalm 84 geluigt van den Christus; want 't was de Geest van Christus, die den dichter inspireerde.

En dus is het inderdaad juist, dat in dezen psalm sterk is de roep om den Christus, die ook den tempel vervullen moest. Om Hem, die door Zijn werk, het goud deed scheuren, en zoo heel de wereld maakte tot tempel Gods. Wat de dichter zeer begeerde, dat is door Christus teweeggebracht: de tempel staat nu overal. God woont nu overal, waar menschen wonen. De menschen hebben nu hun huis en zij brengen nu hun kinderen groot, bij Uw altaren, Heere der heirscharen. Er zijn geen „duizend dagen elders“ meer.

Daarom zijn hier zaliggesproken alle geloovigen van het Nieuwe Verbond. Eén ding is voorheen van den Heere begerd: doch wij hebben het ontvangen; want we mogen al de dagen des levens nu wonen in het Huis des Heeren. We aanschouwen Zijn liefelijkheid en onderzoeken in Zijn tempel: duizend dagen.

A.

B. H.

1) M.i. verdient de opvatting der St. V. omtrent vs. 4 de voorkeur. Zie de argumentatie van König in zijn commentaar.
2) Bornhäuser, *Wirken des Christus*, 2e Aufl., 211.

De oude en de nieuwe „diatheke“. (I.)

In onze bespreking van den bekenden tekst uit Hebr. 8 (vgl. Jer. 31) waren we toegekomen, gelijk verleden week gezegd is, aan de weergave van onze eigen opinie. Kort gezegd, komt deze hierop neer, dat we (détails daargelaten) in de hoofdzaken aan den kant van Iunius, en niet aan dien van Dr Thijss staan. Wij gelooven, dat Hebr. 8 niet de twee gedeeltes van het verbond tegenover elkaar stellen wil, het ééne als van een uiterlijk, het andere als van een verinnerlijkt verbond, maar dat dit hoofdstuk handelt over de „omstandigheden“, de nadere schikkingen, of beschikkingen, die in elke fase, of gedeelte van het genadeverbond successieel opgetreden zijn.

Om te beginnen hebben wij daarbij de oude gereformeerde belijdenisschriften aan onze zijde. Waarmee we natuurlijk de zaak niet voor afgehandeld willen laten doorgaan; dit zou oneerlijk zijn. Maar het zegt ons toch wel wat, nu het gaat over een punt, waarin de meening,

die Dr Thijss in „De Heraut“ verdedigd heeft, nopens de verhouding tusschen Oud- en Nieuw Testament, tusschen de oude en de nieuwe „diatheke“ (zooals er in Hebr. 8 staat), ons bezwaarlijk te verbinden schijnt met de doorlopende meening der gereformeerde belijdenisschriften in breed verband.

De eenheid van Oud- en Nieuw Testament voor wat de „substantie“ des verbonds betreft, wordt doorlopend in de gereformeerde belijdenisschriften geleerd; alleen de „omstandigheden“ verschillen, de „circumstanties“, de verschillende diatheke's, kan men ook zeggen, d.w.z. de onderscheiden schikkingen, beschikkingen. Dienovereenkomstig zegt de Westminster Confessie (1647), dat met Hebr. 8 te bewijzen valt, dat het oude verbond een andere ADMINISTRATIE had dan het Nieuwe; maar, staande tegenover dit Schriftgedeelte, wordt dan tegelijk, in één adem er aan toegevoegd, dat voor den tijd van het Oude Verbond, die administratie voldoende en ook krachtig was (sufficient and efficacious) om de uitverkorenen te doen gelooven in den beloofden Messias (559). Sprekt Dr Thijss, met beroep op Jer. 31, van uwendig tegenover inwendig (eigenlijk: „verinnerlijkt“) verbond, dezelfde Westminster Confessie haalt Jer. 31 juist ten bewijze aan voor wat wij aanvaarden: dat hier n.l. geen contrast van uiterlijk-innerlijk, doch een van minder of meer, minder helder of helderder, in geding is. In het Nieuwe Testament is MEER geestelijke kracht, zoo lezen we; waarna naar Jer. 31 verwezen wordt.

Dit bewijst evenwel niets: er zijn immers gevallen genoeg, waarin een op zichzelf ware uitspraak van confessioneel karakter wordt verbonden aan een Schriftplaats, die voor die uitspraak zelf nog geen bewijskracht heeft. Beter is het daarom, te letten op de beteekenis van het woord „diatheke“, gelijk dat in Hebr. 8 voorkomt.

Een reeks van verhandelingen heeft reeds daarover zich uitgesproken; de rij groeit nog altijd. We kunnen er niet aan denken, ook maar de voornaamste vragen, die hier zich voordoen, te noemen, laat staan: te beantwoorden. Genoeg zij thans, op te merken, dat het woord „diatheke“, gelijk het in Hebr. 8 voorkomt (en dus met inachtneming van het hebreuwsche woord 'berith', dat immers in het daar aangehaalde 31e hoofdstuk van Jeremia voorkomt) niet zoozeer „verbond“ als wel „schikking“, „beschikking“ aanduidt. Men moet het wel ter dege onderscheiden van het woord „verbond“, zooals dat in de theologie in den loop der tijden zijn beteekenis verwierf. Zooals er heel wat verschil is tusschen het bijbelsche spreken van Gods „berouw“, en de theologische begrippen omtrent Gods al of niet berouw hebben, en gelijk er heel wat verschil is tusschen de bijbelsche aanwending van het woord „genade“, en het theologische genadebegrip, zoo is er ook meer dan één plaats, waarin het woord „berith“ of „diatheke“ voorkomt in een andere beteekenis, dan de theologie in het woord „verbond“ als theologischen vakterm vastgelegd heeft.

„Diatheke“ nu beteekent volgens het nieuwe woordenboek van Kittel (art. Behm) in den brief aan de Hebreërs „beschikking“ (van God, die zijn wil bekend maakt), vandaar: ordening, verordening, inzetting, welke dan weer zelf een daarmee parallel lopende ordening der dingen in het licht doet treden. Onlangs las ik van Prof. Hepp de (niet concreet gemaakte) klacht, dat „men“ niet rekende met Prof. Lindeboom's advies: wacht u voor de woordenboeken. Ten overvloede wijzen we daarom er op, dat Prof. Grosheide (Korte Verkl. Hebr.) op dat „eenzijdige“ der in Hebr. 8 bedoelde Goddelijke diatheke, oftewel beschikking eveneens reeds daardoor wijst, dat hij in zijn vertaling spreekt niet van verbond maar van „testament“. Hebr. 8:6v. luidt bij hem aldus:

„Maar Hij heeft thans een zooveel hooger ambt verkregen, als het testament beter is, waarvan Hij middelaar werd, (beter) omdat zijn wetten rusten op betere beloften. Want indien dat eerste testament onberispelijk was geweest, zou er geen gelegenheid voor een tweede zijn gezocht. Immers, Hij berispt hen, als Hij zegt:

„Zie, er zullen dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik... een nieuw testament zal gereed maken, niet als het testament, dat ik voor hun vaderen maakte...“

Want zij zijn bij mijn testament niet gebleven, en ik heb mij niet meer om hen bekommerd... Want dit is het testament, dat ik aan het huis van Israël beschikken zal... Ik zal...“

Wanneer Hij zegt: een nieuw (testament), heeft Hij het eerste oud gemaakt.

Iunius' vertaling en die van Prof. Grosheide komen, voor wat de ons interesseerende punten betreft, veelszins met elkaar overeen.

Omdat deze week de „Stemmen uit de Kerken“ een groote plaats vragen, breken we voor ditmaal hier af. Er hangen met het besprokene interessante kwesties samen, waarop we volgende week hopen te wijzen.

K. S.

Chr. verzorging van krankzinnigen.

Onder „Kerknieuws“ vinden onze lezers de „agenda“ der algemeene vergadering der Ver. tot Chr. verzorging van krankzinnigen. Wij willen van deze plaats daarop de aandacht vestigen. Bedoelde vereniging heeft reeds jaren aaneen mooi en noodig werk gedaan en verdient aller steun.

K. S.

Een dringend verzoek.

Een dezer dagen heeft een jongeman zich als leerling aangemeld bij een der inrichtingen voor middelbaar onderwijs op christelijken grondslag in ons vaderland. Deze jongeman is afkomstig uit Argentinië. Het lijkt mij gewenscht, omtrent hem iets naders mee te deelen.

In Argentinië zijn enkele kerken die, vereenigd tot de classis Buenos Aires, tezamen vormen de „Ned. Gereformeerde Kerken in Zuid-Amerika“. In Buenos Aires, een stad van ruim 200000 inwoners, was het aantal leden in 1936 plm. 185. In Chubut (Patagonië), waarvan het gebied zevenmaal zoo groot is als Nederland, en waarin het element van Zuid-Afrikaansche boeren overweegt, is een kerk van plm. 300 leden. Tros Arroyos had er enkele jaren geleden 148 en Carambeby (Brazilië) 126. Deze kerken worden met moeite onderhouden. Op 't oogenblik zijn er drie predikanten: Ds A. C. Sonneveldt, Ds Jerry Pott en Ds W. V. Muller, die aan deze classis Buenos Aires „geleend“ werd; en een klein blaadje, dat deels in 't Hollandsch, deels in 't Spaansch geschreven wordt, onderhoudt de correspondentie.

Ofschoon deze kerken officieel met de Nederlandsche in verband gezet zijn (de classis Rotterdam heeft bijzonder contact er mee te onderhouden), staat toch te vreezen, dat op den duur de Nederlandsche invloed verzwakken zal en het kerkelijk leven schade lijden zal.

De overweging van een en ander deed de wenschelijkheid gevoelen van de wetenschappelijke en theologische vorming van iemand, die, zelf uit die streek afkomstig, in Nederland zich zou voorbereiden voor het predikambt. In overleg met officiële instanties en kerkeraden is tenslotte het oog gevallen op den jongeman hovenbedeeld, wiens vader Nederlandsch spreekt en van Nederlandsche afkomst is.

Men begrijpt, dat het heel wat geld kosten zal, heel den studiegang van den bedoelden jongeman te bekostigen. Niettemin is de weg daartoe thans ingeslagen, in de hoop dat na eenigen tijd — er is reeds voorbereidende studie geweest — de gang naar het staatsexamen met succes kan worden ondernomen en daarna de theologische studie in Nederland kan worden ter hand genomen.

Omdat — ook al gezien den leeftijd van den betrokkene — het beter was, geen jaar te verliezen, zijn al dadelijk de eerste maatregelen getroffen. Uit een fonds, waarvan ondergeteekende mede het beheer voert, zijn, voorzoover noodig, de kosten in eersten aanleg gedragen. Waar het echter hier een belang geldt van het gereformeerde leven in Zuid-Amerika en bovendien van den invloed van den Nederlandschen stam op de bevolking van Zuid-Amerika, zou het aanbeveling verdienen, indien bedoeld fonds ondersteuning kreeg ook van andere zijde. Men verstaat dat de studie, die over verscheiden jaren loopen zal, heel veel zal kosten.

Het is mijzelf een enkele maal vergund geweest, uit rapporten omtrent den arbeid, in Argentinië verricht, een indruk te krijgen van de intense moeilijkheden, die ginds te overwinnen zijn (men denke slechts aan de enorme afstanden).

Mijn vraag is nu, of er niet onder de lezers van dit blad zijn, die voor het genomen initiatief zóó dankbaar zijn, dat zij de kosten willen helpen dragen. Ik ben zoo vrij, hen daartoe dringend op te wekken. Eventuele bijdragen worden in dit blad verantwoord. Mochten er zijn die bij het lezen van dit artikelje geneigd zijn mee te helpen, laat dit dan spoedig gebeuren, anders speelt het bekende vergeethoek ons parten. Wij doen zooveel voor Indië, voor Londen en Parijs, en ik vrees, dat de lasten nog veel te veel op enkele schouders rusten. Het zou mij zeer verblijden, wanneer ze in dit geval over verscheidene broeders en zusters werden verdeeld. Zou ik enkele giro-zendingen mogen tegemoet zien? Mijn giro-nummer is: 127278.

K. Schilder.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (II.)

33. Wat is het onderscheid tusschen het Oude en Nieuwe Testament?

Het is hetzelfde testament of verbond Gods met alle uitverkorenen vanaf de eerste belofte, die in het paradijs bekend gemaakt is, nangaande het zaad der vrouw, die den kop der slang zou verpletteren, tot aan het einde der wereld; maar het wordt het Oude en het Nieuwe genoemd, omdat eenige omstandigheden en de teekenen van het verbond veranderd zijn.

Eerstelijk toch werd in het Oude geloofd in Christus, die nog komen moest; wij gelooven in het Nieuwe in Christus, die gekomen is.

Ten tweede, het Oude (Testament) had de belofte aangaande den Israëlitischen burgerstaat, die bewaard moest worden tot op Christus; in het Nieuwe (Testament) hebben wij alleen de algemeene belofte, dat de Kerk bewaard zal worden onder alle (burgerlijke) regeringen, welke dan ook.

Ten derde, het Oude (Testament) had de Levietische ceremoniën, voor welke, nadat zij in het Nieuwe (Testament) waren afgeschaft, Christus den Doop en Zijn Avondmaal heeft ingesteld.

Ten vierde, het Oude (Testament) is donkerder, het Nieuwe klaarder.

34. Verder waaruit weten wij, dat God zulk een verbond met de menschen aangaat?

Uit het Evangelie.

35. Wat leert het Evangelie?

Wat God ons belooft in het verbond Zijner genade; op welke wijze wij daarin ontvangen worden; en hoe wij weten, dat wij daarin zijn; d.i. hoe wij van de zonde en den dood verlost worden, en (hoe) wij van deze verlossing zekerheid verkrijgen.